

BUDA-PESTA

2 Iuliu st. v.
14 Iuliu st. n.

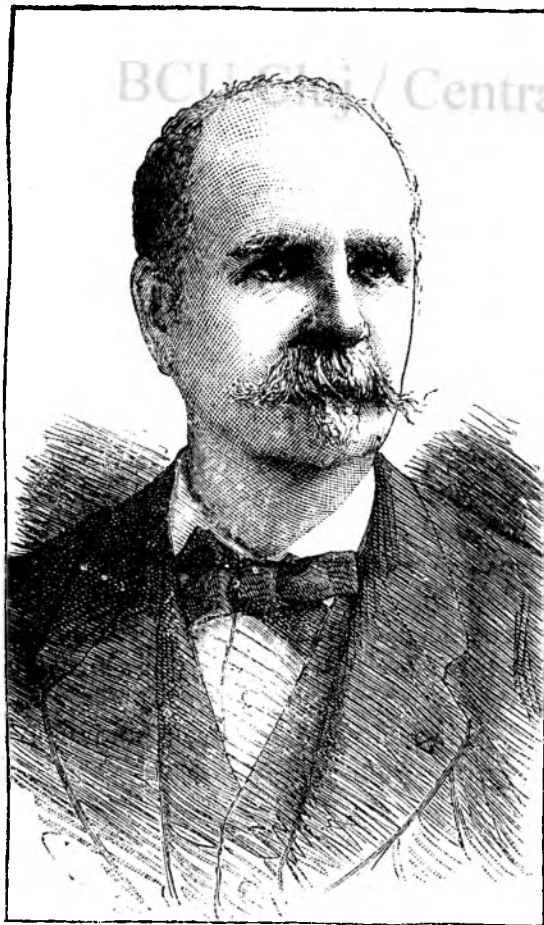
Va esi joi'a si duminec'a.

Redactiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 49.

**ANULU XIV.
1878.**

Pretiuu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

E. Duval, directoru tehnicu.

G. Berger, directoru alu sectiunilor esterne.

Directorii espositiunii universale din Paris.

Consideratiuni ortografice.

(Urmare.)

De-si insusirile eufonice ale limbei române — precum am aretatu mai sus — ni dau în privinti'a pronunsierei si a scrierei regulele cele mai generale si mai lesne de cuprinsu, — ceea ce în parte — precum e la *c* si *g*, înainte de *e* si *i*, — si fonetistii recunosc: totusi ei — la casuri analoge, precum e cu deosebire la sonorile derivate ale lui *d*, *s*, *t*, mai bucuros recurgu la ajutoriulu celu irrationalu alu semnelor codate.

Se vede — cà ei înca nu au patrunsu destulu de afundu în natur'a si analis'a vocalei *i*.

De aceea ne vedemu constrinsi d'a li presentá aci în privintia ast'a o formula de solutiune si mai apriata.

Vocal'a *i* trebue analisata si deosebita în:

a) *Semi-i* séu *i injumetatitu*, care se caracteriséza cá atare prin loculu celu neaccentuatu la finea cuvântului séu înainte altei vocale. — Acestu *i* totu-de-una immóia sonulu lui *d*, *s*, *t*, d. e. diece, siepte, tiene, credi, frumosi — drepti etc. Ací se numera si cuvintele composite, si articulate precum sînt: *midi-locu*, *porti-le*, *frati-lor* etc.

b) *i plinu*, care ori stá sub accentu, ori într'o silaba scurta, — nu immóia pe *d*, *s*, *t*, nici odata, d. e. *dinte*, *sila*, *tineretie*, *cladire*, *folositu*, *diplomaticu* etc. — Ací se potu grupá cuvintele cu *i* accentuatu înainte de alta vocala, d. e. *cutia*, *hártia*, *papadia*, *poesia* etc.

c) *i duplicatu* séu cu *doi ii*. La acestia avemu d'a distinge, déca accentulu cade pe celu d'ântáiu *i*, séu pe alu doile; în casulu primu elu cade sub regul'a punctului b) si nu immóia; în alu doilea casu elu se tiene de natur'a lui *semi-i* de sub punctulu a) si naturalmente immóia pe *d*, *s*, *t*, — d. e. *platii* (*preteritulu* în prim'a persóna de la *platescu*) — si *prândii* (a trei'a persóna în preteritu dela: *prândiescu*) etc.

Déca aflámu în lexiconu cuvântulu precisatu asiá: *clad-escu*, *sos-escu*, *plat-escu* etc. derivându din *escu* infinitivele în *ire* si *i*, preteritele în *eam* — *ii* — *issem* participiulu în *itu* etc. vom capetá: *clad-ire*, *clad-i*, *sos-eam*, *sos-ii*, *plat-itu* etc.

La din contra, déca vomu aflá în lexiconu cuvântulu fiesatu cu unu *i* la radecina, d. e. *prândi-escu*, *pasi-escu*, *pati-escu* etc. transmútându sufixulu *escu* în ori care altu sufixu, ce începe cu o vocala, prin urmare si déca urmé-

za unu altu *i*, — *semi-i* din radecin'a cuvântului neperdiându-se nu-si parascesce însusirea de a immúia sonulu lui *d*, *s*, *t*, d. e. *prândi-ire*, *prândi-itu*, *pasi-indu*, *pati-ira*, *audi-imu* etc. Acesti doi *i*, unulu alu radecinei, altulu alu sufixului — împreunându-se într'unu *i duplicatu* — dupa modulu de scriere a lui *Cipariu* — sub circumflexulu *i*, séu dupa a lui *Papiu* sub *i duplu-punctuatu*, — totu-de-una va immúia sonulu lui *d*, *s*, *t*, d. e. *prândire*, *pasitu*, *patisse*, *audira*, *multime* etc.

Ací se potu grupá si cuvintele: *mosia*, (spre deosebire de *mósia*), *curafia* (spre deosebire de *cúratia*) etc. — Ací si cuvintele articulate în genitivulu singularu femininu, când *e* se muta în *i*, d. e. *cetatei* — *cetátii*, *partei* — *pártii* etc.; — cá si cele în pluralulu masculinu: *deputatii* etc.

Éta asiá dara si cestiunea sunetelor derivate ale literilor *d*, *s*, *t*, deslegata destulu de limpede si frumosu singuru pe bas'a naturei eufonice a limbei, fâra ajutoriulu cónelor si códelor celor molestóse ale hydrei fonetice.

Câte-va esceptiuni nu potu escuzá inheitierea întregei limbi cu semnele codate întrebuintiate de fonetisti, — pentru cà si acele esceptiuni isi afla interpretarea lor totu numai în eufoni'a limbei nóstre; ori apoi déca sînt straine, ele se reducu la însusirea lor cea heterogena — straina. Asiá déca lui *ti* premerge immediatu unu *s*, acest'a împedeca sonulu derivatu d. e. *acesti*, *onesti*, *fonetisti*, *vesti*, *trestia* etc.

Cele câte-va cuvinte straine, mai alesu cele cu prefixulu *dia*, d. e. *diavolu*, *diaconu*, etc., unele cum e: *gráthia* etc. — déca nu voru sè se acomodeze însusirilor eufonice ale limbei nóstre, — apoi fía-li de bine! — noi nu vomu stricá limb'a nóstra pentru toti diavolii si diaconii grecesci, ci — déca tocmai e de lipsa sè li punemu si lor o luminare în mâna, — mai bucuros le voimu scrie: *deavolu*, *deaconu*, séu *dyavolu*, *dyaconu* etc.; — iéra *grathiei* si altor asemenea lesne li vomu îngradí unu *h* lângá *t*, cum îngradescu si fonetistii la: *wrechi*, *ghimpe* etc.

În fine pentru deosebirea unor cuvinte, cá: *musca* — *musica* — *musica*, *pisica* — *pisica* etc. bucuros am primí svatulu celu pretiosu alu fonetistilor; — numai sè vedemu ce facu ei în casuri analoge, precum e la: *vecinicu*, ¹⁴⁾ *pacinicu*, *Ivacicovici* etc.

Tóte aceste esceptiuni sporadice si la noi,

¹⁴⁾ Vedi „Telegr. Rom.“ nr. 33.

cá si la alte limbi, — la etimologisti cá si la fonetisti sânt de a se aduce la ordine prin norme conventionale, — iéra nu prin resturnarea edificiului întregu alu limbei.

Dupa ce asiá dara din atingerea celor mai marcabile momemte ale ortografiei române am vediutu, cá córneli si códele fonetice nu corespundu recerintielor nici scientifice, nici pedagogice, nici economice, nici estetice; — si dupa ce s'a aretatu pâna la convingere, cá atátu scrierea câtu si cetirea si pronunsierea corecta a limbei române se póte fórte bine si siguru regulá si instruí prin regulele basate pe însusirile ei eufonice; iéra casurile esceptionale se potu normá totu asiá de lesne si siguru numai cu ajutoriulu semnelor conventionale de accentuare, prin care semnele cele negative de neaccentuare ale sistemii fonetice devinu cu totulu de prisosu: încheiámu discusiunea, ce o amu fost începutu cu aderintii cultului foneticu,¹⁵⁾ observându-li înca numai atát'a, cá prin descoperirile nóstre n'amu vrutu sè luámu nice de cum o atitudine ofensiva ci numai defensiva.

La români cei de dincolo de Carpati, unde semnele fonetice, cá semne ajutatórie la trecerea dela slovele cyrile la literile latine, au fost introduse¹⁶⁾ oficiosu, si pâna acum înca nu s'au delaturatu formalminte, — recunós-cemu îndreptatirea de a le mai folosi, convinsi fiindu cá acele — dupa cum vedemu din progesele societátii academice — nu peste multu vor cadé de sine.

Pâna si particularilor de dincóce, cari tiparescu cărti, ce ori sânt menite si pentru scólele de dincolo, ori au altu asemenea scopu specialu — nu li putem denegá libertatea de a-si tiparí cărtili dupa gustu séu necesitate. — însu-si marele etimologu A. T. Laurianu si-a tiparitu cărtili sale scolastice de dincolo cu semnele auxiliare fonetice; — si Societatea academica din Bucuresti a dechiaratu, cá nu eschide operatele scrise cu atari semne fonetice dela concursurile pentru operatele de premiatu.

Tóte aceste nu ne jenéza pe noi.

Dar ceea ce ne face de a redicá vocea sânt casurile: când vedemu, cá unii din particulari

¹⁵⁾ Dr. Marienescu continua în „Tel. Rom.“ tractatulu seu despre ortografia, în care dá o analiza a ortografiilor etimologice si fonetice, ce e démna de atentiunea publica.

¹⁶⁾ Au fost introduse semnele fonetice, dar nu si libertatea de a schimosí limb'a în hatêrulu acelor semne.

atacându cu tendentiositate unitatea ortografica — unic'a unitate ce mai aveamu noi aici, — voru — în loculu ortografiei adoptate de toti prin consense formale si concluse competente, — sè obruda natiunei pe cale fortiata si necompetente unu modu de scriere, care prin caracterele sale cele straine, si prin formele cele strícate numai o deforméza si o despica într'o limba vechia si una neologa¹⁷⁾; — când din unele propuneri, ce s'au facuti si mai de curându în sinodulu archidiecesanu din Sibiiu amu observatu, cá ei aru fi voitu cu totu pretiulu sè bage ortografi'a lor si în afacerile oficióse bisericesci — fàra d'a mai întrebá, cá óre ce parere au si cei din diecesele celelalte? — fàra de a mai gândi, cá óre nu se tiene de competinti'a congresului nationalu de a sustiené unitatea ortografica în biserica? — când în fine vedemu, cá ei isi uita cu totulu si de aceea, precum cá mai avemu si alte corporatiuni cu o competintia multu mai larga si mai potrivita de a se esprime în privinti'a recerintielor ortografice, — precum e Asociatiunea transilvana pentru literatur'a româna,¹⁸⁾ Societatea academica etc.

Facia de atari agresiuni m'am vediutu silitu si eu — cá unulu celu ce înca din tineretie am contribuitu câte ceva la consolidarea si sustienerea unitátii ortografice — sè apucu din nou pén'a de defensiune, pe care déca câte odata o-am apesatu pré tare, si déca descoperirile mele ici coela le-am mai preseratu si piperatu si cu câte o gluma prietinósa, — apoi sè fíu si eu privitu de pre deplinu escusatu, pentru cá — ce e dreptu — avemu multe — fórte multe lipse de tóte, dar tocmai de córneli si códe la ortografia — dieu — n'amu avutu acum nici o trebuintia!

Pe când ni-amu luat libertatea de a reprobá inconvenientiele fonetice, — pe atunci nici de cum nu amu disu, cá scrierile cu ortografi'a etimologica n'aru avé si ele peccatele lor.

(Finea va urmá.)

¹⁷⁾ Inchinatiune, si declinație séu declinațiune etc.

¹⁸⁾ Asiá credemu, cá si Asociatiunea transilvana pentru literatur'a româna etc. la cea mai de aprópe a sa adunare se va pronunsiá din nou în respectulu ortografiei, — si reprobându tentatiunile fonetice nu numai se va dechiará din nou pe lângá ortografi'a etimologica, dar înca mergându cu unu pasu mai înainte prin adoptarea duplicatiunilor la consonante, în interesulu unitátii ortografice la toti români, se va identificá în privinti'a ast'a cu societatea academica.

Pe livéda . . .

Pe livéd'a de sub fagi
O copila strînge fragi,
O copila, dînuliță,
Cu fragi rosii pe guritiă.

Colo 'n cós-te-unu colnicelu,
Pe colnicu unu voinicelu,
Dînisiorul din padure,
Cu doi ochi cá dóue mure.

— Vin' cu mine ghiocelu,
Cá m'oiu face-unu diecelu,
Si cu mine te cununa,
Cá m'oiu dá pe cale buna!"

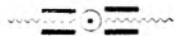
— Ba io, bade badisioru,
Cá tu ești unu hotisioru,
Diu'a strîngi la pungulitie,
Nóptea mergi la mândrulitie!"

Pâna 'n séra de cu dïori,
Strînge fét'a fragi si flori;
Câta fraga peste lunce,
Nu-i ca vorb'a lui de dulce.

Sér'a-i umbra pintre fagi,
Voinicelulu strînge fragi,
Fragusióre din guritiă,
Si desmérda-o copilitiă.

Cole 'n cós-te 'n copacei
Cauta-o mama fét'a ei,
Blastemându peste padure
Unu voinicu cu ochi de mure! . . .

V. R. Buticescu.

Merulu fatalu.

— Novela isterica. —

(Urmare.)

Teodosiu a decisu sè céra séma dela ênsasi imperatés'a.

Elu din ânima fiindu plecatu spre bine, socotiă că se va puté convinge, dupa cum i sïoptiă ângerulu aperatoru, că soçi'a lui si Paulinu, nu aru fi culpabili. Si atunci bucuros ar fi graçiatu pe Paulinu.

Bunu pasiu, dar cu reu esîtu. De ce nu s'a dusu la Pulcheria? Pulcheria nici nu-i veniă în minte în acestu momentu! Ce fatalitate!

Imperatés'a, cum anunciă Pedro, facuse toalet'a cea mai splendida, cum i placea lui Teodosiu sè o véda, la solenitati. Si ea straluciă si acum cu frumseti'a ei, de si câte unu firu caruntu i brezdă deja frumosulu ei peru negru.

Ea eră gata, si așteptă pe Paulinu. Ór'a a trei'a din dí se apropiă. Ea aude pasi în coridoru, apropiându-se spre chil'a dênsei. Paulinu vine, cugetă ea, si ânim'a ei palpità repede si cu placere, de suprinderea ce in momentul urmatoru va sè face imperatului.

Pedro trage perdéu'a în laturi, si întra — imperatulu!

— Ah! imperatulu vine la mine! — dise Atenais suprinsa dar cu liniscea cea mai mare.

— Da, eu vinu, dóra te-am conturbatu?

— Numai întru atât'a, încátu m'ai prevenitu. Astadi am voitu sè te cercetezu eu. De acea m'am îmbracatu serbatoresce.

— Si iertatu-mi-i sè sciú caus'a visitei tale?

— Secretulu e în scrisorile aceste, pe cari am voitu sè ti-le predau, — respunse ea aretându nisce pergamene.

— Dorescu sè-lu sciú!

— Déca poti merge în despartimentulu teu sè me aștepti, eu îndata voiu veni. Așteptu numai pe professorulu Paulinu. I-am promis a-ti-lu predă în presinti'a lui.

La pronunsierea numelui Paulinu, faci'a imperatului se întunecă. Cugetele negre érase cu tóta puterea îlu cuprinsera. Dar înca se predomni.

— E bine, — dise elu, me voiu retrage. Dar nu me întrebî de ce am venitu? Cá sè te întiebu, bunu a fost merulu care ti-am datu ieri?

— Merulu de ieri? . . . da, a fost bunu, — respunse ea cu voce mai debila, si se vedea confusiunea ei.

— L'ai mâncatu dara?

Atenais fu suprinsa de acésta întrebare. Sciea, că Teodosiu se va superá, déca va aflá cá nu dôns'a a mâncatu merulu. Deci ce sè-i spuna? Ce bine eră, de-i spunea adeverulu! Dar nu cutezà.

— L'am mâncatu! — dise ea în fine.

— Si acest'a ce-i? — întrebă Teodosiu într'unu tonu iritatu, aretându-i merulu de sub mantel'a sa.

Atenais Eudoxia, pentru prim'a data își inclină capulu rosindu de rusîne, căci prim'a data minti.

Teodosiu eră nimicitu! Ce dovedî i mai trebuiau?

— Tradatori! necredintosi! — erupse imperatulu asvêrlindu merulu.

— Moderéza-te, Teodosiu! eu iti voiu spune adeverulu! — dîse ea redicându-si cu maiestate ochii spre imperatulu.

— Ești necredinciósa, nu meriti a mai stá nainte feciei mele. Preferi pe suditul meu.

— Scumpulu meu Teodosiu! Atenais-Eudoxia soçi'a ta nu e capabila de tradare! Am mintitu, éta pecatulu meu.

— Înca aperi pe acelu tradatoru!

— Paulinu e nevinovatu. Elu nici n'a sciutu de unde a venitu merulu.

— Paulinu e nevinovatu! — strigà furiosu imperatulu. Vîno si vedi cum se resplatesce purtarea lui, — si dicéndu aceste, o trase de mâna, pâna 'n vestibululu se serviă spre Peristilulu curtii din launtru.

În fundulu Peristilului pe o esiafoda de scânduri, Paulinu îngenunchiă legatu la ochi. Elu eră pazitu de gardisti. Unu lictoru îmbracatu rosîu stá cu palosiulu gata spre lovire. Așteptă semnul dela imperatulu.

Imperatés'a vedîéndu situatiunea înflorátore, își desfach iute perulu dupa datin'a orientala, își rupse tunic'a pâna jos, si cadîéndu în genunchi nainte imperatului îlu rugă cu lacrimi în ochi:

(Va urmá.)

Georgiu Traila.

S A L O N U :

Calendarulu septemanei.

Dumin.	2 14	F. 4 d. R. pun. vest. Maicii Dlui.
Luni	3 15	ss. mm. Iacint, Teodot, Meliton.
Marti	4 16	s. p. Andreiu Ierus., c. ma Marta.
Mercuri	5 17	cc. pp. Atanasiu, Lampadiu.
Joi	6 18	c. p. Sisoe, ss. mm. Lucia, Ricsu.
Vineri	7 19	c. p. Toma, s. m. Ciriaca.
Samb.	8 20	s. m. m. Procopiu, s. ma Teodosia.

Dela espositiunea universală.

— Vedi si portretele de pe pagin'a prima. —

Paris 8 julie.

Espositiunea asiá dicându acuma se afla la începutulu splendórei sale culminante. Acuma se pôte dice, că tóte lucrurile sânt gata, apoi si publiculu o cercetéza în numeru si mai mare decâtu în lunile trecute.

Cu tóte aceste, ómenii cari facu socóta reala, au constatatu înca de acuma, că rezultatulu finalu de siguru va produce unu deficitu. Éta calcululu :

Spesele espositiunii se urcara la sum'a de 45 milióne franci, venitele se preliminară la 35 milióne, — va sè dica, deficitulu ar fi sè fia 10 milióne.

Înse acela va fi mai mare. Si éta pentru ce ? Între venite figuréza 14 milióne, încassate cá bani de întrare, adeca 80,000 pe di. În lun'a lui maiu înse s'a încassatu cá pretiu de întrare numai câte 41,000 franci pe di, în junie 67,000. Deci — cá sum'a preliminară sè póta esi — ar trebui cá în cele patru luni viitóre sè se încasseze câte 96,000 franci pe di, ceea ce cu greu sè pôte sperá.

Se crede înse, că la vëndiarea materialelor se vor puté încassá vr'o 7 milióne de franci.

*

La 10 augustu se va deschide aice congressulu internatiunali de archeologia si antropologia, care va durá pâna la 25 augustu.

Pentru ocasiunea acést'a antropologii francesi pregatescu unu album, care sè cuprinda portretele celor mai frumóse femei ale tuturor națiunilor Europei.

Femeile române sânt vestite de frumseti'a lor. Ar fi dara fôrte de doritu, cá cine-va sè primésca rolulu d'a aduná portretele damelor române, si sè le tramita la numit'a societate.

Ce frumosu ar fi, de cumva, dupa triumfulu de la Montpellier, si frumseti'a femeilor române ar fi încununata la acést'a espositiune universală !

*

Fiindu vorb'a de portrete, éta si eu iti tramitu dóue, dle redactoru, spre a le reproduce în nrulu viitoru alu „Familiei.“ De si ele nu represinta femei, totusi sânt fôrte interesante.

Ai publicatu deja portretulu directorulu generalu alu espositiunii universale; aceste portrete represinta érași pe doi barbati de frunte ai acestei opere grandiose.

E. Duval, directorulu technicu alu espositiunii,

este unulu din cei mai renumiti ingineri ai Franciei. Arangiarea si construirea espositiunii este oper'a lui, unu lucru acesta, care i va face nemuritoru numele.

Georgiu Berger, directorulu sectiunilor esterne, asemenea e ingineru si a luat parte deja la arangiarea espositiunii din 1867. Numele lui e bine cunoscutu în Franci'a mai alesu cá criticu architectonicu. Într'unu timpu a fost si professoru în academi'a artilor frumóse, suplinindu pe renumitulu Faine.

La espositiunea de acuma érași are unu rolu fôrte importantu, asiú puté sè dicu celu mai de frunte. Si dënsulu a corespunsu pe deplinu.

*

În 6 l. c. se deschise cu multa pompa în raionulu espositiunii pavilonulu pressei, care se afla în apropiare de Porte Rapp, lângă biurulu de posta si telegrafe.

Acestu pavilonu, construitu de architectulu Al-drophe, este fôrte comodu si elegantu arangiatu cu totu felulu de mobile si requisite trebuinciose pentru jurnalisti si raportori, cá dënsii aice numai decâtu sè póta descrie impressiunile lor din espositiune.

Deschiderea acestui pavilon s'a facutu prin o cuvântare a deputatulu Spuller, care — în numele sindicatulu pressei parisiane — salutá pe toti colegii sei diuaristi adunati din diferite parti, si puse la dispositiunea lor pavilonulu, sperându cá acést'a va deveni locul de convenire alu diuaristilor din tóte tierile.

La acestu cuvântu respunse George Berger, secretarulu generalu alu sectiunilor esterne, despre care vorbii mai sus; apoi vorbi Hébrard directorulu diuarulu „Tems“ si Anatole de la Forge șiefulu biurulu de presa în ministeriulu de interne.

Serbarea se încheiá cu unu banchetu.

*

În lun'i viitóre vor începe în palatulu Trocadero niste conferintie literarie asupra deosebitelor obiecte mai importante ale espositiunii. **B.**

~~~~~

Punciu dela Berlin.

Siedinti'a congressulu se încheiá, si delegatii mai steteau conversându în sala.

Contele Suvaloff vorbiá cu unu membru mai tineru alu congressulu, carele vedîndu cá diplomatulu russu e obositu, îl întrebá déca nu poftesce sè beie ceva ?

Suvaloff cerú ceva *B. si S.* (Precum se scie, englesii se servescu de aceste scurtári, în locu de a dice „Brandy and Soda.“)

— Ah ! — esclamá diplomatulu tineru, — Esc. Ta doresci sè vorbești cu Beaconsfield si Salisbury ?

— Ba, — respunse ridîndu Suvaloff, — atunce mai bine „Batum si Sofia !“

*

Cine-va asteptá la pört'a edificiulu în care se tîne congressulu.

— Ce stai aice ? — îl întrebá unu politiaiu.

— Așteptu pacea, căci am auditu, că de-aice are sè iésa.

~~~~~

Biserica și școlă.

La gimnasiul din Bradu esamenele se ținura la 8 și 9 iulie st. n., și la 11 — după celebrarea sântei liturgii — se încheie anul școlastic.

Dlu George Șion Gherei, unul dintre colaboratorii mai tineri ai foii noastre, la 28 iunie a susținut tesele de licență la facultatea de drept din Paris.

In gimnasiul r. cath. din Budapesta numărul studenților înscriși în anul trecut a fost 536, dintre aceștia 474 făcura esamene. După confesiuni 140 sânt catholici, 17 protestanți, 4 gr. or. și — 313 *jidovi*.

Abecedarul mecanic. Acestu micu instrumentu, destinat a aduce cele mai mari servicii în școlile primare, e formatu dintr'o cutia simplă de lemn, gaurita pe deosebitele sale fete, de niste mici ferestruți. Cu ajutorul unui mecanismu ingenios, începătorul face să apară în acele ferestruți, vocalele ce-lu învătă să articuleze. Acestu pasu îndeplinitu, se procede la compunerea cuvintelor. Printr'o nouă mișcare a mașinei, unu *a* apare și remane fixu la una din gauri, pe când celelalte consune trecu pe rîndu și se punu înaintea lui, formându silabele *ba, ca, da, etc.*, pe cari copilul învătă a le pronunția una câte una. Pe o alta față a cutiei, elu citește cuvinte ce servescu că recapitulăție a celor cinci combinări ale metodei de lectură. Cu ajutorul acestei mici mașine, copilul învătă multu mai iute a citi, de câtu deca i s'ar aplică metod'a ordinară, și are unu interesu cu atâtu mai mare a se exercită, cu câtu miculu aparatu i se pare o jucăria. („Rom. Lib.“)

Societati și institute.

Despartimentul VII alu Asociatiunii transilvane va ține adunarea sa în opidulu Abrudu în 14 iuliu st. n. după mîdiadi la 2 ore. Directorulu despartimentului e dlu A. Filipu.

Despartimentulu XI alu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a și cultur'a poporului română va ține adunarea sa generală la 16 iuliu st. n. în comun'a Basesci.

Reuniunea Mariana. Învetiatorii de pe la Naseudu înfiintara o societate, care tinu prim'a sa adunare generală constituitoare la 2 și 3 l. tr. la Naseudu. Societatea se numesce „Reuniunea Mariana“, în onorea bine-meritatului vicaru de odinioara Ionu Marianu, — și se constituă astfel: presedinte profesorulu Massimu Popu, vice-presedinte Cosma Anca, secretari P. Tofanu și Iacob Popu jun., cassariu T. Rotariu, control. Gavrilă Morariu. Se alese și unu comitetu. Se ținura patru ședinție, în cari se cetira mai multe disertatiuni. Adunarea s'a închisu prin unu prîndiu comunu în otelu „Rahova.“

Societatea geografică din Paris a împartîtu vineri'a trecută premiile anuale în sal'a cea mare a Sorbonei. Presedint'a o avea amiralulu La Roncière-le-Noury. Medalia cea mare de auru fu acordată renumitului exploratoru alu Africei Stanley, care descrie într'unu discursu ținutu în limb'a englesă rezultatulu minunatelor sale descoperiri în Africa centrală. S'au datu medalii de auru betrînilor învetiati Vivien de Saint-Martin pentru o viétia de 75 ani consacrată numai științei și dr. Harmand pentru cercetările im-

preunate cu nenumerate pericole ce le-a facutu în Cambogia, Laos și 'n alte părți ale Indiei.

Ce e nou ?

Știri personale. Comandantulu militarulu alu țerii, br. Edelsheim Gyulay, continuându inspectiunea sa, din Orade a mersu la Arad, și de acolo la Timișoara. — Se dîce, că contele Andrassy se va rentorce din Berlin cu titlulu de „duce.“ — Fzm. Iosifu br. de Philippovich, designatulu comandantulu alu trupelor de ocupație ale Bosniei, fu nascutu la 1818; elu se trage din o familia din Bosnia. — Ulise Grant, fostulu presedinte alu statelor unite din America, a vînit în Europa, și petrece la Hamburg.

Represintantii României la congressulu din Berlin, dnii Ionu Brătianu și Cogălniceanu, s'au rentorsu acasa și au sositu la București în 7 iulie st. n. s'er'a. În diu'a urmatore s'a ținutu unu consiliu de ministri; ér în a trei'a di, marti la 9 l. c., după mîdiadi la două ore s'a facutu o întrunire particulară între deputati și senatori, în care ministrii aduseră la cunoștința totu ce delegatii țerii au facutu la Berlin pentru îndeplinirea misiunii ce au avutu.

Despre luarea Basarabiei diarul „Le Temps“ scrie aceste: „Russia ar fi privitu că unu *casus belli* refusulu d'a i se retrocedă Basarabi'a, și Germani'a s'a pusu fatișu pe partea ei în această cestiune. Numai plenipotențiarii Frânciei au luat cu căldura aপরার Românilor; Wadington a cerutu și dobânditu pentru ei o bucată de pămîntu mai mare decâtu aceea ce le eră data prin tratatulu de la San-Stefano; elu a facutu totu, că să încorporeze principatulu însemnatulu orasiu Silistra, dar a întimpinatu o împotrivire de neînvinsu. Represintantulu Italiei, Corti, îl sprigină. Dar englesii și austriacii n'au voitu să se ostenească pentru protegiții Frânciei.

Congressulu din Berlin își va încheie ședințiile sâmbeta. Dilele trecute lumea fu surprinsă prin unu nou evenimentu diplomaticu. Engliter'a a facutu cu Turci'a o legatură ofensivă-defensivă. Pe temeiulu acesteia, Engliter'a va cuprinde insul'a Ciprus, care pîn'acuma a fost a Turciei, și va plăti nu numai o parte a despăgubirilor de răboiu, dar înca și o parte a intereselor datoriei statului turcescu, în proporție cu venitele acelei insule. Engliter'a va garantă integritatea teritorială a Turciei în Asia, va reorganiza armat'a și administratiunea și va rangia finanțele acesteia.

Processulu Hödel, primul atentatoru la viétia imperatului Vilelmu, s'a pertractatu la 10 l. c. la tribunalulu imperialu din Berlin. Elu fu condamnatu la mörte.

Mobilizarea. Din Esseg se scrie, că trupele mobilizate numera 60,000 de ómeni. Din acestia 44,000 au să între în Bosnia sub conducerea br. Philippovicu, éra 16,000 vor merge în Hertiegovina condusi de br. Iovanovicu.

Tragedi'a unui rege. Din Madrid se scrie, că regele Alfonso voiesce să abdica la tronulu Spaniei, că în viétia privată să se ocupe numai de amintirea repausatei sale soții. De la mörtea reginei, dînsulu e în continuu cuprinsu de tristétia profundă, și tóte încercările d'a-lu mîngaiă sînt inședar.

Lucruri muscalesci în Români'a. La Galati unu capitanu rusu cu o compania de soldati a scosu cu sil'a 22 de boi ținuti acolo în carantina, pentru că

fure adusi din sate ale Rusciei unde grasséza pesta bovina; cium'a acést'a se si ivi într'unu satu lângă Galati. — Consululu rustru din Ismail — se scrie „Rom. Lib.“ — arestéza la consulatulu seu; elu împune cu administratorii rusi limb'a rusa în biserica catedrala episcopala de acolo. — Totu acelu diuaru afla, că comissariulu românû pe lângă armatele ruse din Basarabia, fiindu într'o constatare vamala la frontier'a Tabacu, a fost apostrofatu de rusi într'atâta, încâtu a trebuitu sè fuga.

✂ **Zlatna ruinata.** Se scrie diuarului „M. P.“, că la 3 l. c. sér'a 8 ore a fost asiá grozava vijelia la Zlatna, încâtu aceea surpă o mare parte a orasiului, care se afla adi în ruine. Biserice, case si alte edificie, se afla în starea cea mai trista.

Ministeriulu din Austria a principelui Auerperg si-a datu dimissiunea, dar împeratulu înca n'a primit'o colectivû, ci numai pe a ministrului de interne Lasser, caruia i conferi marea cruce a ordinului St. Stefanu.

Cea mai mare principessa în lume este principessa de coróna a Danemarcei, care e de siese urme si doue linie de — nalta. Dêns'a are fórte mare pasiune pentru dantiu, înse — firesce — e cam greu a gasi jocausi, cari sè fia mai nalti decâtu ea. Principessa de Wales — la care dêns'a petrech de curêndu — avù destula zóla, pâna ce gasi jocausi potriviti pentru înnalt'a sa cumnata.

Capitulu unui romanu. „Hermanst. Z.“ scrie, că în 2 l. c. înainte de a porni trenulu din gar'a dela Sibíiu, o dama eleganta si frumósa, dn'a Wagner de Wetterstädt, o descarcatu unu revolveru spre unu ofieru cu numele Georgieviciu, fara d'a causá rana periculósa. Oficierulu plecă cu trenulu, ér dam'a lesinata fu arestata.

Bazare turcesci. În lunile din urma s'a scrisu multu în diuarele unguresci, că damele magiare vor arangia în felurite orasie niste bazare în folosulu turcilor. Consululu turcescu a si promis obiectele. De atunci trecura mai multe septemâni, si damele din provincia ne mai putêndu sè aștepte, se adressara la o reuniune de dame din Budapesta, întrebându că de ce nu primescu obiectele promise? Acést'a apoi a respunsu, că diu acele lucruri au sositu de multu, înse stau si acuma în localurile casei de vama, căci ministrulu de finantia pretinde pré multa vama pentru ele.

La emanciparea femeilor. Emanciparea femeilor face în America de nord progrese dilnice, cu deosebire în statulu Illinois. Orasiulu Chicago singuru, numera în sinulu seu trei advocatese. Mistress Mira Brudwel, a fost prima doctora în știintiele juridice si antái'a advocatesa în Illinois. Ea redigéza la Chicago unu diuaru, plinu de autoritate în totu vestulu Americi de nord, si în a carui biurou lucréza numai femei. Miss Alta M. Hulett, puse censura de avocat, deja la 19 ani, iér în etatea de 23, posedá o reputatiune respândita si o praca, care i aducea pe anu câte 3000 dolari. Mai sânt femei, cari au depusu doctoratulu în teologia, si au obtinutu si permissiunea de a predicá cuventulu divinû. Cele mai multe despretiuescu decretule, si predica evangeliulu fara nici o sanctiune. („Rom. Lib.“)

O spiona rusa. Printre șpionii poliției din Rusia se afla si domni si dómne din cercurile aristocratice, baroni si comiti. Cea mai înfricosiata dintre toti

cei din Petersburg, e o intriganta de vre 35 ani, cu perulu negru si bine facutu, totu asiá de bine cunoscuta prin nobletia de nascere si înalt'a sa positiune, cá si prin aventurile sale galante. Comtes'a F., asiá vom numi pe acést'a dómna, e fic'a unui generalu rusu mortu si fost'a soția a unui principe de care s'a despartitu. În salónele sale se intrunesc lumea cea mai alésa din Russia, chiar si duci numera printre óspeții casei sale, dintre cari inse numai pușini cunoscu adeverat'a meseria a nobilei comtese. Contes'a F. are în adeveru mai multa influentia de câtu unu ministru de interne; ea e indispensabila poliției si stá prin urmare în cele mai intime legaturi cu prefectulu capitalei. Seratele sale sânt stralucite; óspeții glumescu, cânta, jóca si beau. Între pahare, nu se ié séma la tóte câte se spunu, scapa o vorba, o gluma, vinulu curge șiróie, si limbele încurcate borbórescu. În modulu acesta dau pe față multe mistere cari pierdu cu deseversire pe aceia cari au fost asiá de usiurei cá sè se prinda în cursa. Dar câte odata se gasescu si caractere, asupra carora dieulu Bachu are o putere fórte marginita, — inse atunci vine misielulu de Cupido si ataca cu sagetile sale pe beutorii cei tacuti, si acela, caruia vinulu nu i-a deslegatu limb'a, se spovedesce de siguru în braciule Sirenei.

Redactorii diuarelor din Berlin si ómenii de litere au oferitu, în diu'a de 1 iuliu, diuaristilor straini aflati acum la Berlin, o serbare la café au asistatu între altii Teschenberg, ministru austriacu, si Rangabe, represintante alu Greciei. Serbarea s'a datu în gradin'a zoologica.

O stuparia ambulanta. Unu stuparu din Chicago, America, cu numele Perine, a construitu pe o pluta 2000 de coșnitie. Cu acestu aparatulu elu proiectéza o caletoria în sus si în jos pe Missisipi, de la Louisiana pâna la Minnerota, cu gându de a stá totu-de-una în dreptulu acelor tiermi, unde anutimpulu este mai favorabilu albinelor si florile mai bogate. Albinel vor aflá cu acést'a ocaziune, celu mai avutu materialu pentru productiunea mierei, aducêndu stapânului lor unu mare vinitu. („Rom. Lib.“)

Jidovii din Basarabia. S'asigura că libertatea cultelor, decretata de congressu pentru Români'a, Serbi'a, Muntenegru, Bulgari'a si Rumelia, nu se va aplicá si la Basarabia, în care traiescu multi israeliti.

Ploi multe. În septemânile trecute au fost în mai multe pârti ploi torentiale, cari au facutu pagube mari. În pârtile Sibíiului aceste ploi duréza de vr'o doue septemâni. Din Români'a se scrie, că si acolo au fost ploi multe, încâtu mai tóte riurile au versatu, si în unele locuri si comunicatiunea s'a întreruptu. Recolt'a înca este periclitata. În comun'a Zepodenii din Moldova a cadíutu pétra în marime aprópe a unui ou de porumbu.

O banda de lotri fu prinisa si dusa de curêndu la Aradu. Comissarulu din Pecica, Ioanu Lippert, aflându, că renumit'a banda de lotrii a lui Sarkadi Ferencz petrece în giurulu acél'a, se îmbracă în costumulu de plugaru si merse la Sarkad-Keresztur, unde gasi tóta band'a. Elu spuse că este unu desertoru dela armata, si fu primitu în banda. În scurtu timpulu apoi reesí a-si câstigá tóta încrederea lui Sarkadi, încâtu acesta i împartesí tóte secretele. În urma când Lippert aflá tóte, însciintia pe feciorii sei, si cu ajutorulu lor prinse tóta band'a.

Sinucideri. În Iasi unu capitân rușu a încercatu sè se sinucida din o pricina de amoru; dora s'a înamoratu pré multu de Basarabia; rânile-i sânt mortale. — În bai'a Oybin lângă Zittau unu bietu artistu dramaticu saracitu isi înveninà toti copîii, sîese la numeru, apoi pe sine; elu muri, copîii mai traiescu. — În Muresiu-Ostorieu, unu negutiatorasiu cu numele Cristof Fugulya si soçi'a sa s'au gasitu morti de 4 septemâni în cvartirulu lor încuiatu. —

Chinesulu din Chiseteu — scrie „N. T. Z.” — avea relatiuni de amoru de mai multu timpu cu frumôs'a soçi'a a unui sateanu. Barbatulu facu pentru acest'a mai de multe ori împutâri soçiiei sale, dar în sedar. Într'un'a din dile elu se 'ntorcea din birtu cam beutu. Pe cale se întelni cu chinezulu (judele); apoi între ei se escà o conversatiune fôrte animata, si în urma barbatulu însielatu scôse unu pistolu si îl descarcà spre chinezulu, pe care îl ranì fôrte periculos. Tribunalulu condamnà pe barbatu la închissôre de doi ani. Ambele parti apelara.

Sciri merunte. Poporatiunea elena si româna din Tulcea a facutu o caldurôsa demonstratiune de bucuria la audirea cã vor trece la Români'a. — Unu parinte, Vadas László din satulu Páty, a lovit în capu cu securea pe fiulu seu, apoi a voit sè-si omôre soçi'a, dar fu prinsu; fiulu n'a muritu înca. — Vera Salsuciu se afla în Genova, unde în marti'a trecuta Rochefort a datu unu banchetu în onôrea ei. — Între Ploesci si Bucuresci se afla 36 mii rusi. — Regele a daruitu din siatul'a sa privata 300 fl. pentru locuitorii din Sarata cari suferira pagube mari prin esundare. — Câstigulu principalu la sortirea din urma a loteriei din Triest l'a facutu banc'a poporala din Biserica Alba; sum'a câstigata e 20,000 fl. — La Londra s'a deschisu o espositiune de vêntrare (Fächer), în care sânt puse la vedere 1259. — Poporatiunea Vienei, nfara de satele cari se tînu de ea, s'a urcatu la 755,281 suffete. — La Besztercebánya s'a formatu o societate secreta în contra șleplului damelor. — Diarele franceze condamna fôrte aspru nedémn'a ingratiitudine a Rusiei, pentru cã a jafuitu Basarabi'a dela Români'a. — Diet'a Croației si-a reneputu siedintiele la 7 l. c.

Flamur'a lui Hymen.

Ioane Velovanu, professoru la gimnasiulu românû din Bradu (comit. Hunedôrei) si teologu absolutu si-a încredintiatu de fiitôrea soçi'a pe domnișôr'a Catinca Ivasicovicu din Vlaicoveti, (Banatu.)

Suvenirea mortilor.

Vasiliu Popescul preotu românû gr. or. si c. reg. capelanu campestru în pensiune, dupa multe si grele suferintie, a repausatu în 12/24 junie a. c. în etate de 71 ani în Aliosiu (Banatu.)

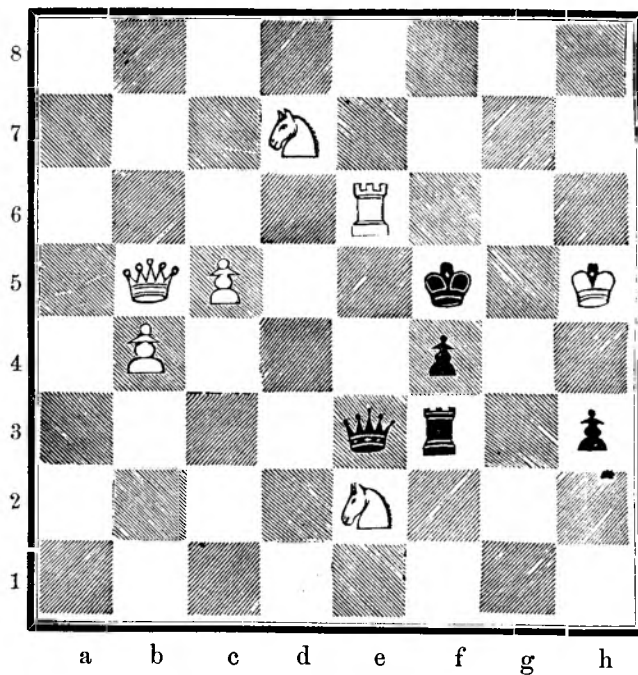
Sofia Munteanu nasc. Dimitrescu, soçi'a dlui preotu si învetiatoru din Timisiôra-Fabricu St. Iliã, a încetatu din viêtia la 10 juniu în etate de 25 ani.

Semestrulu primu s'a încheiatu cu numerulu trecut. Ne rugâmu de onorab. nostru publicu sè binevoiêsca a-si rennoi de timpuriu abonamentele, cã sè nu fimu siliti a întrerumpe espedarea foii.

Problema de siacu.

De Alexandru Dimbovanu.

Negru.

Albu.

Albulu incepe si la a trei'a trasura dice matt.

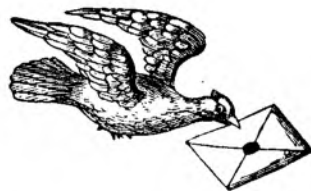
Deslegarca ghiciturei de siacu din nr. 43 :

Români din patru ângiuri, acum ori nici odata,
Uniti-ve în cugetu, uniti-ve 'n simtiri;
Strigati în lumea larga, cã Dunarea-i furata,
Prin intriga si fortia, doiôse mijlociri.

(Andrei Muresianu.)

Bine au ghicit'o dômnele si domnișôrele: Amalia Popu, Eufrosina Popescu, Maria Crisianu, Sofia Cerniciu, Elena Zachariu n. Daminescu, Ioara Vereșiu n. Jodi, Fira Serafim, Elena Maximilianu, Anastasia Borca, si dñii Dimitrie Prunesiu, Eftimiu Bujoru.

Post'a Redactiunii.

C. Manastiru. Prim'a va esî în „Siedietôre”, — a dou'a nu se pôte publicã

Patru rose. Idei si forma, ambele trebuie sè fia în consonantia Partea tehnica iti lipsesece cu totulu. Serie mai pucinu, si studieza mai multu!

Dsiôrei E. L. in T. Novelei i vom putè face locu acusi. Si „Mam'a” va urmã câtu mai curêndu.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alexandru Kocsi in Pest'a. 1878. Calea tierei nr. 39.